

PAPER DETAILS

TITLE: Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

AUTHORS: Engin AGRALI,Hanife Gamze YALVAÇ

PAGES: 10-27

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2385365>

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Gamze HASTÜRK¹
Engin AĞRALI²

Gönderim Tarihi: 20.04.2022 Yayın Tarihi: 31.05.2023 Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğunu belirlemek ve istenmeyen öğrenci davranışlarına getirdikleri çözüm önerilerini saptamaktır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı güz yarıyılında, Adana, Aksaray, Bingöl, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, Niğde, Şanlıurfa ve Sivas illerinde görev yapmakta olan 27 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; derste söz hakkı istemeden konuşma, arkadaşlarını şikâyet etme, ders esnasında yemek yeme, kötü söz söyleme, devamsızlık, dikkat eksikliği, konuyla ilgisi olmayan sorular, derse ilgisizlik, akran zorbalığı, derse hazırlıksız gelmek, ders esnasında sınıfta gezmek, farklı dilde konuşmak, derste uyumak, sürekli tuvalete gitmek için izin istemek gibi davranışlar şeklinde belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla ilgili çözüm önerileri; uyarma, görmezden gelme, öğrenciyle konuşma, ödülünden mahrum bırakma, bire bir konuşma, mola köşesi, empati kurmasını sağlama, veli ile iletişim, okul idaresine ve rehberlik servisine yönlendirme, dikkat çekici materyal hazırlama, oyun oynatma, yer değiştirme, ceza verme ve ödüllendirme olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, istenmeyen davranış, çözüm önerileri, ilkökul, öğrenci.

The Problems Faced By Classroom Teachers Relating To Undesired Student Behavior In The Classroom And Suggestions For Solutions

Abstract

The aim of this project is to determine the undesirable student behaviors that the classroom teachers encounter in the classroom and to determine the solutions they bring to the undesirable student behaviors. The study group of the research consists of 27 classroom teachers working in the provinces of Adana, Aksaray, Bingöl, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, Niğde, Şanlıurfa and Sivas in the fall semester of the 2021-2022 academic year. Undesirable behaviors encountered by classroom teachers in the classroom; Talking without asking the right to speak in the lesson, complaining about your friends, eating during the lesson, swearing, absenteeism, trying to attract attention, lack of attention, irrelevant questions, indifference to the lesson, peer bullying, coming to the lesson unprepared, walking around the class during the lesson, speaking in a different language Sleeping in class, constantly asking permission to go to the toilet, ignoring the lesson, making requests for games etc. Suggestions for solutions to the undesirable behaviors that teachers encounter in the classroom; warning, ignoring, talking to the student, deprivation of reward, one-to-one conversation, break corner, providing empathy, communication with parents, directing to school

¹ Sorumlu Yazar: Gamze Hastürk, Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, gamzeyalvac@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8495-560X

² Engin Ağralı, Öğretmen, Gümüşdere İlkokulu, Sivas, Türkiye, enginagrali1@gmail.com, 0000-0002-0038-6703

administration and guidance service, preparing remarkable materials, playing games, changing places, punishing and rewarding. is seen

Key Words: Teacher, undesirable behavior, solution suggestions, primary school, student.

Giriş

Eğitim stratejilerinin başarısında kuşkusuz sınıf yönetimi ve sınıf içi öz disiplinin büyük rolü vardır. Sınıfta öğrencilerin istenmeyen davranışlar sergilemeleri zamanı etkili kullanmayı, öğretim sürecini ve sınıf yönetimini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenin sınıfın kontrolünü sağlamasında ve ders kazanımını öğrencilere aktarmasında sınıftaki istenmeyen davranışlar olumsuz etki oluşturmaktadır. Sınıftaki istenmeyen davranışlar, öğretmenin öğretimi iyi bir şekilde düzenlemesini ve sürdürmesini olumsuz bir şekilde etkiler. Okulda eğitim ve öğretimi engelleyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır. İstenmeyen davranışlardan bazıları, en yoğun etkisini davranışı yapan öğrenci üzerinde gösterir; ama bir kısmı bunun dışında öğretmeni, öğretim sürecini ve sınıftaki öğrencilerin tamamını olumsuz etkiler. Sınıftaki istenmeyen davranışlar; sınıfın düzenini ve dersin akışını bozar, kazanımların öğrenciye aktarımını engeller ve ders süresinin verimsiz geçmesine neden olur (Başar, 2003:117). Martin ve Pear (1992)' e göre istenmeyen davranış, öğretmenin beklentileri ile öğrencilerin davranışları arasındaki farktır. Örneğin, öğretmenler öğrencilerin derse karşı ilgi ve dikkat göstermelerini beklerken, öğrenciler uyumak isteyebilirler (Sadık, 2008: 47). Bu yüzden öğretmenlerin istenmeyen davranışlara getirecekleri çözüm önerileri büyük oranda eğitim ve öğretimin düzenli ve verimli bir şekilde sürdürülmesinde büyük önem arz etmektedir.

Charles (1999), öğretmenlerin ortak bir sonuca vardığı beş tip istenmeyen öğrenci davranışından söz etmektedir. Bu davranışlar; saldırgan davranışlar: öğretmene ya da diğer öğrencilere karşı fiziksel ya da sözel saldırı; ahlaka aykırı davranışlar: kopya çekme, yalan söyleme, hırsızlık; otoriteye meydan okuma: reddetme, karşı çıkma, öğretmenin istediklerini yapmaktan kaçınma, dersi bölme: yüksek sesle konuşma, bağırma, sınıf içinde dolaşma, komiklik yapma; sorumluluk almaktan kaçınma: amaçsızca etrafta dolaşma, yerinden kalkma, verilen görevleri yapmama, işi savsaklama, işi oyalanarak yapma, uyuklama (Sadık, 2008: 50) şeklinde ifade edilebilir. Bununla birlikte, istenmeyen davranışlar dört ana etken olarak sınıflandırılabilir. Bunlar; davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının eğitim öğretim sürecini engellemesi; davranışın öğrencinin kendisinin ya da arkadaşlarının güvenliği açısından tehlike oluşturması; davranışın, okulun araç ve gereçlerine ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi; davranışın, öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesinin önünde engel oluşturmasıdır (Çelik, 2005:171; Korkmaz, 2002,175). İstenmeyen davranışlar ve etkileri göz önüne alındığında oluşabilecek sonuçlar ortaya çıkmadan önüne geçilmeli ve eğitim öğretimin sağlıklı bir şekilde devam etmesi sağlanmalıdır.

Sınıfta istenemeyen davranışların nedenleri de sorunun çözümü açısından önemlidir. Bu nedenle ilgili alan yazın incelendiğinde istenmeyen davranışların nedenleri; sınıfın fiziksel özellikler bakımından yetersiz olması, öğrencilere sorumluluk verme biçimi, öğretmenin sınıftaki otoritesi, öğrenci odaklı nedenler, öğretim etkinliklerinin öğrencilere uygun olmaması, ders etkinliklerinin planlanın önceden yapılmaması, sınıfta sorunlu özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bulunması, öğrencilerin gelişim özelliklerine bağlı değişikliklerden oluşan sorunlar, öğrenciler arasındaki

duygusal bağ olarak ifade edilebilir. (Ada, Ünal, 2000:161; Akçadağ, 2009: 281; Ataman, 2005:191; Durukan, Öztürk, 2005:172; Korkmaz, 2002:176).

İstenmeyen davranışlara ilişkin alan yazın incelendiğinde istenmeyen davranışların engellenmesine yönelik bazı yaklaşımlar uygulanmaktadır. Örneğin; “Müdahaleci Olmayan Yaklaşım” da, problem konusunda öğrenciye bilgi vererek, problemin çözümünü öğrenciye bulduran yaklaşımdır. Öğrencinin iyi niyetli ve güvenilir olduğunu, kendi kendinin kontrolünü sağlaması gerektiğini, öğrenciye fırsatı sunulduğunda bunu yapabileceğini ön görür. “Davranışçı yaklaşım”, öğretmenin gerektiği yerde güç kullanarak öğrencinin davranışlarının biçimlendirmesi yaklaşımıdır. Davranıştan öğrencinin çevresi sorumludur. Gözlem yapılır, kurallar belirlenir, uygun davranışlar ödüllendirilir, uygun olmayan davranışlar söndürülür, istenilen davranışlar kabul edilir. “Etkileşimci yaklaşım” da ise, davranışçı ve müdahaleci olmayan yaklaşımlar arasında yer alır. Öğretmen otoriteyi öğrencilerle birlikte paylaşır, öğrenci problemini çözmeye yeterli ama uzman desteğine ihtiyacı olduğunu bilir. Sınıf kuralları birlikte konur, problemlere birlikte çözüm aranır (Özdemir,2011: 84).

Bu yaklaşımlar ışığında, sorunlu davranışın önceden önlenmesinde dikkate alınması gereken temel ilkeler, açıklık, tutarlılık, tehdit ve zamanlamadır (Celep, 2002:258). İstenmeyen davranışın önlenmesi ve yönetiminde, problemi anlama, öğretmenin olumlu etkileri, sorun davranışı göz ardı etmek, çevre koşullarını değiştirmek, dikkat dağıtıcıları kaldırmak, mizah ya da komiklik yapmak, yapılacak görevleri hatırlatmak ve görevlere davet etmek, uyarmak, öğrenciye ismiyle hitap etmek, sorumluluk vermek, öğrenciyle konuşmak, okul yönetimi ve aileyle iletişim kurmak ve ceza vermek olarak ifade edilebilir (Akçadağ, 2009:291-293; Aydoğan, 2010:203; Boyacı, 2008: 242-243; Özdemir, 2011:85-87). Öğretmenler sınıfta ders esnasında öğrenciler tarafından gerçekleştirilen sınıfın düzenini ve dersin akışını bozan, öğrencinin kendisine ve çevresine zarar verebilen istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktadırlar. Bu gibi durumlarda öğretmenler sınıf yönetimini sağlamak ve derste öğrenciye verilmesi planlanan kazanımın öğrenciye aktarılmasını gerçekleştirmek için yaşanan problemlere yani istenmeyen öğrenci davranışlarına çözümler getirmeleri gerekmektedir.

Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına getirdikleri çözümlerle sonucun olumlu olup olmadığının farkına varmaları gerekmektedir. Öğretmenin ruhsal durumu, içinde yaşadığı ortam ve kişisel özellikleriyle sınıfta karşılaşılan öğrencilerin sergilediği istenmeyen davranışlar arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığının sonuçlandırılması önemlidir. Öğretmenlerin, öğrencilerin sergilemiş olduğu hangi istenmeyen davranışa karşı hangi çözümü getirdiği araştırılması gereken önemli bir konudur.

Belirlenen araştırma problemi bağlamında alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde; Gözütok (1992), öğretmenlerin sınıf içi disiplini sağlamak amacıyla hangi davranışları sergilediklerini, cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre bu davranışların değişip değişmediğini saptamak amacıyla 97 lise öğretmeni ile çalışmayı yürütmüştür. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin %35’inin olumlu disiplin davranışları sergilediklerini; %27’sinin ikaz ederek disiplin sağlamaya çalıştıklarını; %30’unun ise olumsuz olarak nitelendirilebilecek (tokat atma, saç çekme, kötü söz söyleme) davranışlarla disiplin sağlamaya çalıştıkları tespit edilmiştir.

Araştırmalar, çoğu sorunun öğrencilerin canı sıkıldığında ortaya çıktığını göstermektedir. Bunun nedeni olarak öğretmenin sürekli ders anlatması ve öğrencilerin de dinlemesi olarak düşünülebilir (Kitişat, 2013). Bu durum sınıfta öğrencilerin pasif olarak kalmasının istenmeyen davranışlara zemin hazırladığı şeklinde açıklayabiliriz. Benzer şekilde Wragg (1984) yaptığı araştırmada öğretmenler arasındaki kıdem farklarının eğitime etkisini gözlemlemiştir. Araştırmanın sonucunda kıdemli öğretmenlerin; sınıf kuralları uygulanırken öğrenciyi sıkmadıkları, sınıfta belli bir

düzenleri olduğu, derslere zamanında girdikleri, sınıfı rahat bir şekilde gözlemledikleri, kurallar çiğnendiğinde hemen önlem aldıkları belirlenmiştir. Daha tecrübesiz öğretmenlerin ise; belirli bir sınıf kuralları olmadığı, dersin içeriğiyle daha fazla uğraştıkları, göz teması kurmakta yetersiz kaldıkları ve daha fazla istenmeyen davranışla baş etmeleri gerektiği tespit edilmiştir (Wrag 1984: Akt. Özdem 2003: 58).

Ek olarak, Sadık (2000) İlköğretim I. Aşama (1-5. sınıf) sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları problem davranışları tespit amacıyla yürütülen çalışmayı, tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen 19 ilköğretim okulunda görev yapan 321 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, sınıfta en fazla karşılaşılan problemli davranışlar verilen görevi yapmamak, ders dışı işlerle uğraşmaktır. Sınıfta problem davranışı gerçekleştiren öğrencilerin öğretmenler tarafından %90'ı erkek öğrenciler olduğu belirtilmiştir. Öğretmenler, problem davranışların nedenini ise öğrencinin okul dışındaki arkadaş çevresi, aile ve kalabalık sınıflar olarak göstermişlerdir.

Mursal (2005) ise, İlköğretim okullarındaki 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin tespit edilmesinin amaçlandığı çalışmada, öğretmenlerin sınıfta ayırım yapmalarının, bireysel farklılıkları dikkate almamalarının, sert tepki vermesinin ve sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranmasının sınıfta oluşabilecek olumsuz davranışlara öncülük ettiğini belirtmiştir. Ek olarak, Tolunay (2008) Bursa ili merkez ilçelerinde bulunan 212 ilköğretim okulunda görev yapan 6573 sınıf öğretmeni ile yürüttüğü çalışmada, sınıfta en az karşılaşılan istenmeyen davranışın hırsızlık olduğunu en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışın ise gürültü olduğunu belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerinin en sık kullandığı çözüm ise sözle uyarmak olduğunu tespit etmiştir. Öneri kısmında ise sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurması gerektiği ve buna göre öğretim yöntemlerini çeşitlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Benzer şekilde, Erçiktı (2009) sınıfta istenmeyen davranışların sebepleri ve öğretmenlerin bu davranışlar karşısındaki tutumları, öğretmenlerin, cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, görev yaptıkları okul, okutmakta oldukları sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok cezalandırılma tutumuyla karşılaştıklarını belirtmiştir. Uygun olmayan davranışlar karşısında öğretmenlerin genellikle, disiplinsiz kişi ya da kişileri sınıf dışına çıkarma, düşük not vermekle tehdit etme, öğrenci ile alay etme, tüm sınıfı bir öğrenci için cezalandırma, disiplin kuruluna rapor etme tutumlarını tercih etmemekte; sorunu öğrenci ile dersten sonra özel olarak konuşarak çözmeye çalışmaktadır şeklinde ifade etmiştir. Sonuç olarak; öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaştıkları olumsuz davranışların önlenmesi ya da olumlu disiplin yöntemlerini öğrenme konusunda belirtilen ihtiyaçların fazla olmasına karşılık, yapılan araştırmalarda öğrenmeye daha az yatkın oldukları görülmektedir.

Yurt içerisinde ve yurt dışında yapılan araştırmalarda amaç, genel olarak öğretmenlerin karşılaştıkları “İstenmeyen Davranışlar” ın nedenleri belirlenmeye ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle bu çalışmada ek olarak, sınıftaki öğrencilerin sergilediği istenmeyen davranışların ve öğretmenlerin bu sorunlar karşısındaki çözüm önerilerinin neler olduğunun, sorunların ve bu sorunların ortaya çıkaracağı olumsuzlukların önlenmesi için getirilecek çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın problem cümlesi “Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlar karşısında getirdikleri çözüm önerileri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Doküman analizi, görüşme ve gözlem gibi veri toplama yöntemlerinden faydalanılan nitel araştırmada olaylar ve durumlar doğal ortamda bütüncül ve gerçekçi bir şekilde ortaya konmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veri toplama tekniği olarak, görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Görüşme, belirlenen bir konu üzerinde kaynak konumundaki kişinin görüş, davranış, tutum ve ilgisini ortaya çıkarmak amacıyla iki kişi arasında serbest bilgi değişimi sağlayan bir ortam oluşturmak amacıyla düzenlenmektedir (Balcı, 2020). Bu kapsamda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmeler esnasında sorular katılımcılara net ve açık bir şekilde ifade edilmiş, ihtiyaç olması durumunda ilave sorular yöneltilerek derinlemesine bilgi alınması hedeflenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada yer alan çalışma grubu, amaçsal (monografik) örnekleme tekniğiyle seçilmiştir. Bazı durumlarda örneklem, evrenin özellikleri hakkındaki bilgiye dayanılarak ve araştırmanın amacına göre seçilir. Bu tip örnekleme amaçsal örnekleme adı verilir. Amaçsal örneklemede araştırmacı, evreni temsil ettiğini, evrenin tipik bir örneği olduğunu düşündüğü bir alt grubu örneklem olarak seçer. Özellikle örneklem çerçevesinin belirli olmadığı ve araştırmacının evren hakkında bilgili olduğu durumlarda kullanılır. Örneğin; Türkiye'de kırsal kesimin ortalama özelliklerini taşıyan bir köy, amaçsal örnekleme tekniğiyle seçilebilir. Bu köyde yaşayanların hepsiyle görüşülebilir. Bunun yanında, örneklem seçiminde ikinci bir alt örnekleme yapılarak seçilen köy içinden sadece belirli ailelerle de görüşülebilir (Sencer ve Sencer, 1978, 481-484). Bu bağlamda çalışmada, 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde, Aksaray, Adana, Bursa, Bingöl, Diyarbakır, Gaziantep, Niğde, Sivas, Şanlıurfa illerinde görev yapmakta olan 27 sınıf öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan sınıf öğretmenlerine sayıca ulaşım, maliyet, zaman vb. güçlüklerden dolayı evren içerisinde rasgele seçilen okullardan örneklem alınmıştır. Öğretmenlerin çalışmaya katılmasında gönüllülük esas alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun hazırlanması aşamasında ilgili alan yazın incelenmiş ve uzman görüşlerinden faydalanılarak forma son hali verilmiştir. Hazırlanan formda açık uçlu iki soru yer almaktadır:

1. Sınıfta istenmeyen davranışlar nelerdir?
2. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşılık öğretmenin çözüm önerileri nelerdir?

Betimsel analiz kapsamında görüşülen kişilerin verdikleri yanıtların doğrudan alıntıları yapılmış, verilerin tamamını temsil edecek frekans, yüzde değerleri belirlenmiş ve elde edilen bulgular kategorize edilerek yorumlanmıştır. Katılımcı öğretmenler; Ö1, Ö2, Ö3, Ö4... şeklinde kodlanmışlardır. "Ö" öğretmen kelimesini ifade etmektedir.

Örneklemede yer alan sınıf öğretmenlerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Kodu	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Meslekteki Tecrübesi	Sınıfında Bulunan Öğrenci Sayısı	Görev Yaptığı İl
Ö1	Kadın	27	Lisans	3	33	Sivas
Ö2	Kadın	33	Lisans	8	27	Bursa
Ö3	Erkek	32	Lisans	7	24	Bursa
Ö4	Kadın	29	Lisans	5	26	Sivas
Ö5	Kadın	33	Yüksek Lisans	9	29	Sivas
Ö6	Kadın	29	Lisans	3	25	Niğde
Ö7	Erkek	51	Lisans	26	25	Sivas
Ö8	Erkek	37	Lisans	12	29	Aksaray
Ö9	Kadın	54	Yüksek Lisans	29	32	Diyarbakır
Ö10	Kadın	36	Lisans	12	18	Niğde
Ö11	Erkek	36	Lisans	12	15	Şanlıurfa
Ö12	Erkek	29	Lisans	5	12	Şanlıurfa
Ö13	Erkek	42	Yüksek Lisans	17	25	Sivas
Ö14	Kadın	52	Lisans	27	23	Sivas
Ö15	Erkek	36	Yüksek Lisans	12	28	Bingöl
Ö16	Erkek	37	Lisans	13	22	Sivas
Ö17	Kadın	31	Lisans	7	28	Adana
Ö18	Kadın	30	Lisans	6	30	Adana
Ö19	Kadın	30	Lisans	2	33	Adana
Ö20	Kadın	36	Lisans	11	26	Diyarbakır
Ö21	Erkek	37	Lisans	7	18	Diyarbakır
Ö22	Kadın	46	Lisans	20	24	Gaziantep
Ö23	Kadın	52	Lisans	26	19	Diyarbakır
Ö24	Erkek	39	Lisans	15	28	Niğde
Ö25	Erkek	33	Yüksek Lisans	5	30	Bursa
Ö26	Erkek	35	Lisans	10	30	Adana
Ö27	Kadın	49	Lisans	23	23	Sivas

Kişisel Bilgi Formu

Öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek Tolunay (2008) tarafından geliştirilen “Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları baş etme yolları” konulu yüksek lisans tezinde kullanılan ancak araştırma için yeniden düzenlenerek oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır (Ek 2). Bu formda öğretmenlerin; Yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, meslekteki tecrübeleri, görev yaptıkları iller, sınıf mevcudu ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma sürecinde katılımcılarla ulaşım, maliyet, zaman vb. güçlüklerden dolayı telefon, zoom vb. uygulamalarla görüşme gerçekleştirilmiştir. Uygulama araştırmacının kendisiyle bireysel olarak yapılmıştır. Katılımcılara yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar kayıt cihaz ile kaydedilmiş daha sonra veriler analiz edilmiştir. Verilerin toplanması 13 gün sürmüştür.

Verilerin Analizi

Görüşme yöntemiyle elde edilen veriler betimsel analiz işlemine tabi tutulmuştur. Mevcut durumu ifade etmeye yarayan betimsel analiz kapsamında katılımcı yanıtları kategorize edilerek düzenlenir ve yorumlanır. Betimsel analizin, araştırmacılar için çalışmak istedikleri farklı olgu ve olaylar hakkında özet bilgi elde edebilmeleri için sıklıkla başvurulmuş bir yöntemdir (Çakmak, Akgün, Büyüköztürk, Demirel ve Karadeniz, 2008).

Bulgular ve Yorumlar

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde, görev yapmakta olan 27 sınıf öğretmenine ilişkin demografik bilgiler ve yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara ilişkin verilen cevaplar aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 1 Öğretmenlerin Yaş Değişkenine İlişkin Dağılımları

Yaş	N	(%)
25-35	12	45
36-45	9	33
45 yaş ve üstü	6	22
Toplam	27	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi örneklemdeki sınıf öğretmenlerinin %45’i 25-35 yaş, %33’ü 36-45 yaş ve %22’si 45 ve üstü yaş aralığındadır.

Tablo 2 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılımları

Cinsiyet	N	(%)
Kadın	15	56
Erkek	12	44
Toplam	27	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi örneklemdeki sınıf öğretmenlerinin %56’sı kadın ve %44’ünü erkektir.

Tablo 3 Öğretmenlerin Meslekteki Tecrübesine İlişkin Dağılımlar

Meslekteki Tecrübesi	N	(%)
0-5	6	22
6-10	7	26
11-15	7	26
16-20	2	7
21 yıl ve üzeri	5	19
Toplam	27	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi örneklemdeki sınıf öğretmenlerinin meslekteki tecrübeleri; %22’si 1-5 yıl, %26’sı 6-10 yıl, %26’sı 11-15 yıl, %7’si 16-20 yıl ve %19’u 21 yıl ve üzeri şeklindedir.

Tablo 4 Sınıf Mevcuduna İlişkin Dağılımlar

Sınıfta Mevcudu	N	(%)
10-20	5	19
21-30	19	70
31-40	3	11
41 ve üzeri	0	0
Toplam	27	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi örneklemdaki sınıf öğretmenlerin dersine girdikleri sınıftaki öğrenci sayısı %19’u 10-20 öğrenci, %70’i 21-30 öğrenci, %11’i 31-40 öğrenci ve %0’ı 40 ve üzeri öğrenci şeklindedir.

Tablo 5 Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılımlar

Eğitim Durumları	N	(%)
Lisans	22	81
Yüksek Lisans	5	19
Doktora	0	0
Toplam	27	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin %81’i lisans ve %19’unu Yüksek lisans mezunudur.

Öğretmenlerin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen davranışlara ilişkin cevapları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 6 Öğretmenlerin Sınıf İçinde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Çözüm Önerileri

Sorunlar	F	%	Katılımcı Kodu	N	Çözüm Önerileri	f	%
Derste söz hakkı istemeden konuşma	15	55	Ö1,Ö2,Ö5,Ö6,Ö9,Ö11,Ö12,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17,Ö20,Ö21,Ö22,Ö26	15	Uyarırım	7	47
					Görmezden gelirim	5	33
					Öğrenciyi bilgilendiririm	2	13
					Ders boyunca söz hakkı vermem	1	7
Arkadaşlarını şikâyet etme	4	15	Ö4,Ö12,Ö18,Ö19	4	Öğrencimi uyarırım	2	50
					Önemli konularda öğrencimi dinliyorum	2	50
Öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri	9	33	Ö6,Ö7,Ö10,Ö14,Ö18,Ö19,Ö23,Ö24,Ö26	9	Uyarıp yemeğini kaldırmasını söylerim	4	44
					Görmezden gelirim	1	12
					Beslenme zamanında yemelerini hatırlatırım	4	44
Devamsızlık	5	19	Ö12,Ö13,Ö21,Ö22,Ö24	5	Veli ile iletişime geçerim	4	80
					Okul idaresinden yardım isterim	1	20
Derse ilgisizlik	18	67	Ö1,Ö2,Ö3,Ö6,Ö9,Ö10,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö20,Ö21,Ö22,Ö24,Ö26	18	İlgisini çekebilecek materyal kullanırım	9	50
					Eğlenebileceği etkinlikler yaparım	7	39
					Uyarıp derse odaklanmasını isterim	1	5
					Rehberlik servisine yönlendiririm	1	5
Akran zorbalığı	5	19	Ö3,Ö4,Ö6,Ö9,Ö11	5	Arkadaşlığın önemini anlatırım	2	40
					Empati kurmasına yardımcı olurum	2	40
					Birebir konuşur davranışının sonucunda olabilecekleri anlatırım	1	20
Derse hazırlıksız gelme	3	11	Ö1, ,Ö22,Ö23,	3	Uyarır, tekrarı olmaması için konuşurum	2	67
					Dersle ilgili ekstra ödevlendirir konuyu pekiştirmesini sağlarım	1	33

Devamsızlık	5	19	Ö12,Ö13,Ö21,Ö22,Ö24	5	Veli ile iletişime geçerim	4	80
					Okul idaresinden yardım isterim	1	20
Öğretmeniden sonra sınıfa gelme	3	11	Ö9,Ö12,Ö17	3	Sürekli hale gelmiş ise rehberlik servisine yönlendiririm	1	33
					Birebir konuşurum sorunu çözmeye çalışırım	1	33
					Ceza veririm	1	33
Ders esnasında sınıfta gezmek	3	11	Ö1,Ö7,Ö22	3	Uyarırım	3	100
Öğretmenin bilmediği yabancı ifadelerle konuşmak	3	11	Ö11,Ö21,Ö23	3	Yabancı ifadeleri bildiğimi belli ederek sonu çözerim	2	67
					Leylek ile Tilki masalını anlatıp empati yapmalarını sağlarım	1	33
İkili öğretimde ders saatinin erken başlamasından dolayı derste uyumak	2	7	Ö5,Ö7	2	Veli ile görüşüp öğrencinin uykusu saatlerini kontrol altında tutmalarını isterim	1	50
					Dersi daha çekici ve canlı tutmaya gayret ederim	1	50
Derste sürekli tuvalete gitme istekleri	4	15	Ö1,Ö4,Ö6,Ö18	4	Veli ile görüşüp problem olup olmadığını araştırırım ona göre yaklaşırım	1	25
					Yabancı çoban masalını anlatıp sonuçların benzerliğine değinirim	1	25
					Teneffüsün amaçlarını anlatır. Teneffüste gitmeleri konusunda konuşurum	2	50
Veli ilgisizliğinden dolayı öğrencinin dersi umursamaması	5	19	Ö10,Ö16, Ö21 ,Ö26, Ö27	5	Veli ile iletişime geçerim	5	100
Ders esnasında oyun oynama, çizgi film seyretmek istemeleri	4	15	Ö1,Ö6,Ö17,Ö25	4	Dersin sonlarına doğru ödül olarak veririm	2	50
					Uyarırım devam ederse mahrum bırakırım	1	25
					Derse ara verip kısa süre izletirim	1	25
Kıskançlık	1	4	Ö12	1	Rehberlik servisiyle iş birliği yaparım	1	100

Tablo 7 incelendiğinde sınıfta öğretmenlerin en çok karşılaştığı ilk 3 istenmeyen öğrenci davranışları; %67'lik bir oranla derse ilgisizlik, %55'lik oranla derste söz hakkı istemeden konuşma ve %33 öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bu davranışlara getirdikleri çözüm önerilerinin ise farklı şekillerde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu çözüm önerileri incelendiğinde de söz hakkı istemeden konuşma davranışında %47 ile uyarma, %33 ile görmezden gelme olduğu belirlenmiştir. Derse ilgisizlik için öğretmenlerin %50'si dikkat çekici materyal hazırlarken %39'u eğlenebileceği etkinlikler yaptırmaktadır. Ders esnasında yemek yiyen öğrenciler için ise öğretmenlerin %44'ü uyardığını, %44'ü beslenme zamanını hatırlattığını %12'si görmezden geldiğini ifade etmiştir.

Öğretmelerin cinsiyetlerine göre sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları tablo 8’te sunulmuştur.

Tablo 7 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar

Cinsiyet N	Sorunlar	F	%	N	Çözümler	f	%
Kadın 15	Derste izinsiz söz hakkı istemeden konuşma	10	67	10	Uyarırım	5	50
					Görmezden gelirim	4	40
					Öğrenciyi bilgilendiririm	1	10
	Arkadaşlarını şikâyet etme	3	20	3	Öğrencimi uyarırım	2	67
					Önemli konularda öğrencimi dinliyorum	1	33
	Öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri	6	40	6	Uyarıp yemeğini kaldırmasını söylerim	3	50
					Beslenme zamanında yemelerini hatırlatırım	3	50
	Dikkat eksikliği	8	53	8	Dikkat çekici materyal hazırlarım	5	63
					Dersi farklı etkinliklerle eğlenceli hale getiririm	2	25
					Uyarıp derse odaklanmasını isterim	1	12
	Derse ilgisizlik	4	27	4	İlgisini çekebilecek materyal kullanırım	3	75
					Eğlenebileceği etkinlikler yaparım	1	25
	Akran zorbalığı	3	20	3	Arkadaşlığın önemini anlatırım	1	33
					Empati kurmasına yardımcı olurum	1	33
					Birebir konuşur davranışının sonucunda olabilecekleri anlatırım	1	33
	Derse hazırlıksız gelme	3	20	3	Uyarır, tekrarı olmaması için konuşurum	2	67
					Dersle ilgili ekstra ödevlendirir konuyu pekiştirmesini sağlarım	1	33
	Öğretmenden sonra sınıfa gelme	2	13	2	Sürekli hale gelmiş ise rehberlik servisine yönlendiririm	1	50
					Birebir konuşurum sorunu çözmeye çalışırım	1	50
	Derste sınıfta gezmek	2	13	2	Uyarırım	2	100
	İkili öğretimde ders saatinin erken başlamasından dolayı derste uyumak	1	7	1	Dersi daha çekici ve canlı tutmaya gayret ederim	1	100
	Derste sürekli tuvalete gitme istekleri	4	27	4	Veli ile görüşüp problem olup olmadığını araştırırım ona göre yaklaşırım	1	25
					Yalancı çoban masalını anlatıp sonuçların benzerliğine değinirim	1	25
					Teneffüsün amaçlarını anlatır. Teneffüste gitmeleri konusunda konuşurum	2	50
	Ders esnasında oyun oynama, çizgi film seyretmek istemeleri	3	20	3	Dersin sonlarına doğru ödül olarak veririm	2	67
					Uyarırım devam ederse mahrum bırakırım	1	33
		7	47	7	Uyarıp derse odaklanmasını isterim	3	43

Erkek 12	Konuyla ilgisi olmayan sorular				Konuyla ilgili ödevlendiririm	2	29
					Sorularını görmezden gelirim	2	29
	Derste konu dışı işlerle uğraşma	3	25	3	Dersi daha çekici hale getirmeye çalışırım	1	33
					Sevdiği şeyden mahrum bırakırım	1	33
					Uyarırım, uğraştığı şeyi gün sonuna kadar alırım	1	33
	Devamsızlık	4	33	4	Veli ile iletişime geçerim	3	75
					Okul idaresinden yardım isterim	1	25
	Öğretmenin bilmediği Yabancı ifadelerle konuşmak	2	17	2	Yabancı ifadeleri bildiğimi belli ederek sonu çözerim	2	100
	İkili öğretimde ders saatinin erken başlamasından dolayı derste uyumak	1	8	1	Veli ile görüşüp öğrencinin uyku saatlerini kontrol altında tutmalarını isterim	1	100
	Veli ilgisizliğinden dolayı öğrencinin dersi umursamaması	3	25	3	Veli ile iletişime geçerim	3	100
	Kıskançlık	1	8	1	Rehberlik servisiyle iş birliği yaparım	1	100

Tablo 8 incelendiğinde kadın sınıf öğretmenlerinin en çok karşılaştığı ilk 3 istenmeyen öğrenci davranışları; %67'lik bir oranla derste söz hakkı istemeden konuşma, %52'lik bir oranla dikkat eksikliği, %40'lık bir oranla öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri olduğu görülmektedir. Kadın sınıf öğretmenlerinin bu davranışlara getirdikleri çözüm önerilerinin ise farklı şekillerde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu çözüm önerileri incelendiğinde söz hakkı istemeden konuşma davranışında %50 ile uyarma, %40 ile görmezden gelme olduğu, dikkat eksikliği davranışında %75 ile ilgisini çekebilecek materyal hazırlarken %25'i eğlenebileceği etkinlikler yapmaktır. Ders esnasında yemek yeme davranışında %50'si uyardığını ve %50'si beslenme saatini hatırlattığını belirlenmiştir.

Erkek sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları ilk 3 istenmeyen öğrenci davranışları; %47'lik bir oranla konuyla ilgisi olmayan sorular, %33'lük bir oranla devamsızlık ve %25'lik bir oranla derste konu dışı işlerle uğraşma ve öğrencinin dersi umursamaması olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenler bu davranışlara getirdikleri çözüm önerilerinin ise farklı şekillerde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu çözüm önerileri incelendiğinde konuyla ilgisi olmayan sorular davranışında %43'ü uyardığını %29'u ödevlendirdiğini ve %29'u görmezden geldiğini belirtmiştir. Derse devamsızlık davranışında %75'i veli ile iletişime geçerken, %25'i okul idaresinden yardım aldığı görülmektedir. Dersi umursamama davranışında öğretmenlerin %100'ü veli ile iletişime geçtiğini ifade etmiştir.

Tablo 8 Öğretmenlerin Meslekteki Tecrübelerine Göre Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar

Tecrübe	N	Sorunlar	F	%	N	Çözümler	f	%
1-5	6	Derste sürekli tuvalete gitme istekleri	3	50	3	Yalancı çoban masalını anlatıp sonuçların benzerliğine değinirim	1	33
						Teneffüsün amaçlarını anlatır. Teneffüste gitmeleri konusunda konuşurum	2	67
		Ders esnasında oyun oynama, çizgi film seyretmek istemeleri	3	50	3	Dersin sonlarına doğru ödül olarak veririm	2	67
						Uyarırım devam ederse mahrum bırakırım	1	33
		Dikkat eksikliği	3	50	3	Dikkat çekici materyal hazırlarım	1	33
						Dersi etkinliklerle eğlenceli hale getirir	1	33
						Oyun oynatırım	1	33
		Derste söz hakkı istemeden konuşmak	2	33	2	Uyarırım	2	100
		Derse hazırlıksız gelme	1	17	1	Dersle ilgili ekstra ödevlendirir konuyu pekiştirmesini sağlarım	1	100
		Ders esnasında sınıfta gezmek	1	17	1	Uyarırım	1	100
		Arkadaşlarını şikâyet etme	2	33	2	Önemli konularda öğrencimi dinliyorum	2	100
		Konuyla ilgisi olmayan sorular	2	33	2	Uyarıp derse odaklanmasını isterim	1	50
						Konuyla ilgili ödevlendiririm	1	50
		Akran zorbalığı	2	33	2	Arkadaşlığın önemini anlatırım	2	100
		Devamsızlık	1	17	1	Veli ile iletişime geçerim	1	100
6-10	7	Derste söz hakkı istemeden konuşmak	4	57	4	Uyarırım	1	100
		Konuyla ilgisi olmayan sorular sormak	5	71	5	Görmezden gelirim	2	40
						Görev veririm	1	20
						Birebir konuşurum	1	20
						Uyarırım	1	20
		Dikkat eksikliği	4	57	4	Dikkat çekici materyal hazırlarım	2	50
						Oyun oynatırım	2	50
		Öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri	2	29	2	Uyarıp yemeğini kaldırmasını söylerim	1	50
		Veli ilgisizliğinden dolayı öğrencinin dersi umursamaması	2	29	2	Veli ile iletişime geçerim	2	100
		Derste söz hakkı istemeden konuşma	4	57	4	Uyarırım	2	50
11-15	7					Görmezden gelirim	1	25
						Öğrenciyi bilgilendiririm	1	25
		Dikkat eksikliği	5	71	5	Dikkat çekici materyal hazırlarım	3	60
						Dersi etkinliklerle eğlenceli hale getirir	1	20
						Oyun oynatırım	1	20
		Derste söz hakkı istemeden konuşma	1	50	1	Uyarırım	1	100
		Dikkat eksikliği	1	50	1	Dikkat çekici materyal hazırlarım	1	100
		Derste söz hakkı istemeden konuşma	1	100	1	Tahtaya bir öğrenci çıkarır aynı durumda öğretmenin yaşadıklarını gösteririm	1	100
		Ders esnasında yemek yemek	2	50	2	Uyarıp yemeğini kaldırmasını söylerim	2	100
		Derse ilgisizlik	2	50	2	İlgisini çekebilecek materyal kullanırım	1	50
26-30	4					Eğlenebileceği etkinlikler yaparım	1	50
30+	0	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 9 incelendiğinde; 1-5 yıl mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin en çok karşılaştıkları ilk 3 istenmeyen öğrenci davranışı; %50'lik bir oranla sürekli tuvalete gitme isteği, %50'lik bir oranla Ders esnasında oyun oynama, çizgi film seyretmek istemeleri ve %50'lik bir oranla dikkat eksikliği olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bu davranışlara getirdikleri çözüm önerilerinin ise farklı şekillerde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu çözüm önerileri incelendiğinde de sürekli tuvalete gitme isteği davranışında %67'si Teneffüsün amaçlarını anlatır. Teneffüste gitmeleri konusunda konuşurum şeklinde, %33'ü yalancı çoban masalını anlatıp sonuçların benzerliğine değinirim şeklinde ifade etmiştir. Ders esnasında oyun oynama, çizgi film seyretmek istemeleri davranışında, %67'si dersin sonunda çizgi film ile ödüllendirdiğini, %33'ü uyardığını belirtmiştir. Dikkat eksikliği davranışında, %33'ü ilgisini çekecek materyal hazırladığını, %33'ü dersi eğlenceli hale getirdiğini ve %33'ü oyun oynattığını belirtmiştir.

6-10 yıl mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin karşılaştıkları ilk 3 istenmeyen öğrenci davranışları; %71'lik bir oranla konuyla ilgisi olmayan sorular sormak, %57'lik bir oranla söz hakkı istemeden konuşmak ve %57'lik bir oranla dikkat eksikliği olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bu davranışlara getirdikleri çözüm önerilerinin ise farklı şekillerde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu çözüm önerileri incelendiğinde de konuyla ilgili olmayan sorular sorma davranışında %40'ı görmezden geldiğini, %20 si uyardığını belirtmiştir. Söz hakkı istemeden konuşma davranışında öğretmenlerin %100'ü uyardığını ifade etmiştir. Dikkat eksikliği davranışında öğretmenlerin %50'si dikkat çekici materyal hazırlarken %50'si konuyla ilgili oyun oynattığını belirtmiştir.

11-15 yıl mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin karşılaştıkları ilk 3 istenmeyen öğrenci davranışları; %71'lik bir oranla dikkat eksikliği, %57'lik bir oranla derste söz hakkı istemeden konuşma, %29'luk bir oranla veli ilgisizliğinden dolayı öğrencinin dersi umursamaması olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bu davranışlara getirdikleri çözüm önerilerinin ise farklı şekillerde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu çözüm önerileri incelendiğinde de dikkat eksikliği davranışında %60 dikkat çekici materyal hazırladığını, %20 dersi etkinliklerle eğlenceli hale getirdiğini ve %20'si dersle ilgili oyun oynattığını ifade etmiştir.

16-20 yıl mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları; %50 söz hakkı istemeden konuşma ve %50 dikkat eksikliği olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çözüm önerileri incelendiğinde de söz hakkı istemeden konuşma davranışında öğretmenlerin %100'ü uyardığını, dikkat eksikliği davranışında öğretmenlerin %100'ü dikkat çekici materyal hazırladığını ifade etmişlerdir.

21-25 yıl mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları; %100 söz hakkı istemeden konuşma olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çözüm önerileri incelendiğinde de %100'ü Tahtaya bir öğrenci çıkarır aynı durumda öğretmenin yaşadıklarını gösteririm şeklinde ifade etmiştir.

26-30 yıl mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları; %50 öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri, %50'si derse ilgisizlik şeklinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çözüm önerileri incelendiğinde de öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri davranışında öğretmenlerin tamamı uyardığını, derse ilgisizlik davranışında öğretmenlerin %50'si ilgisini çekebilecek materyal kullanırım, %50'si eğlenebileceği etkinlikler yaparım şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 9 Sınıf Mevcutlarına Göre Sınıfta Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar

Öğrenci Sayısı	N	Sorunlar	F	%	N	Çözümler	f	%
10-19	5	Dikkat eksikliği	3	60	3	Dikkat çekici materyal hazırlarım	3	100
		Öğretmenin bilmediği yabancı ifadelerle konuşmak	3	60	3	Yabancı bildiğimi belli ederek sorunu çözerim	2	67
						Leylek ile Tilki masalını anlatıp empati yapmalarını sağlarım	1	33
		Derste izinsiz, söz hakkı istemeden konuşma	4	80	4	Uyarırım	2	50
						Görmezden gelirim	2	50
20-29	16	Devamsızlık	3	60	3	Veli ile iletişime geçeri	3	100
		Derste izinsiz, söz hakkı istemeden konuşma	9	57	9	Uyarırım	5	56
						Görmezden gelirim	3	33
						Öğrenciyi bilgilendiririm	1	11
		Dikkat eksikliği	10	62	10	Dikkat çekici materyal hazırlarım	6	60
						Dersi farklı etkinliklerle eğlenceli hale getiririm	2	20
						Oyun oynatırım	1	10
						Uyarıp derse odaklanmasını isterim	1	10
		Öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri	4	25	4	Uyarıp yemeğini kaldırmasını söylerim	2	50
						Beslenme zamanında yemelerini hatırlatırım	2	50
30+	6	Konuyla ilgisi olmayan sorular	3	19	3	Uyarıp derse odaklanmasını isterim	2	67
						Konuyla ilgili ödevlendiririm	1	33
		Derste izinsiz, söz hakkı istemeden konuşma	3	50	3	Uyarırım	2	67
						Ders boyunca söz hakkı vermem	1	33
		Derse ilgisizlik	3	50	3	İlgisini çekebilecek materyal kullanırım	1	33
						Eğlenebileceği etkinlikler yaparım	2	67
		Arkadaşlarını şikâyet etme	2	33	2	Öğrencimi uyarırım	1	50
						Önemli konularda öğrencimi dinliyorum	1	50
		Öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri	3	50	3	Beslenme zamanında yemelerini hatırlatırım	3	100
		Dikkat eksikliği	2	33	2	Dikkat çekici materyal hazırlarım	2	100

Tablo 10 incelendiğinde; sınıfı mevcudu 10-19 arası olan öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları; %80'lik bir oranla derste söz hakkı istemeden konuşma, %60'lık bir oranla öğretmenin bilmediği yabancı ifadelerle konuşmak, %60'lık bir oranla dikkat eksikliği ve %60'lık bir oranla devamsızlık olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenin bu problemler karşısında sunduğu çözüm önerisi ise; derste söz hakkı istemeden konuşma davranışında öğretmenlerin tamamı uyardığını belirtmiştir. Öğretmenin bilmediği yabancı ifadelerle konuşma davranışında %67 yabancı ifadeyi bildiğimi belli ederim, %33 empati kurmalarını sağlarım şeklinde ifade etmiştir. Devamsızlık davranışında öğretmenlerin tamamı veli ile iletişime geçtiğini, dikkat eksikliği davranışında ise öğretmenlerin tamamı dikkat çekici materyal hazırladığını belirtmiştir.

Sınıf mevcudu 20-29 arası olan öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları; %62'lik bir oranla dikkat eksikliği, %57'lik bir oranla derste söz hakkı istemeden konuşma, %25'lik bir oranla öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin bu davranışlara getirdikleri çözüm önerileri incelendiğinde de dikkat eksikliği

davranışında öğretmenlerin %60 dikkat çekici materyal hazırladığını, %20 farklı etkinlikler planladığını, %10 uyardığını ifade etmiştir. Derste söz hakkı istemeden konuşma davranışında öğretmenlerin %56'sı uyardığını, %33'ü görmezden geldiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin ders esnasında yemek yeme davranışında öğretmenlerin %50'si uyarım, %50'si beslenme zamanını hatırlatırım şeklinde çözüm önerilerini ifade etmişlerdir.

Sınıf mevcudu 30 ve üzerinde olan öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları; %50'lik bir oranla derste söz hakkı istemeden konuşma, %50'lik bir oranla derse ilgisizlik ve %50'lik bir oranla öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, derste söz hakkı istemeden konuşma davranışına %67'si uyarım, %33'ü ders bitene kadar söz hakkı vermem şeklinde, derse ilgisizlik davranışına öğretmenlerin %67'si ilgisini çekebilecek materyal hazırlarım %33'ü eğlenebileceği etkinlikler yaparım şeklinde, ders esnasında yemek yeme davranışına öğretmenlerin %100'ü beslenme zamanını hatırlatırım şeklinde çözüm önerisinde bulunmuşlardır.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırma kapsamında 9 farklı ilden 27 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırmada gönüllü olarak yer alan çalışma grubu farklı yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyine sahip sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Bu araştırma sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu ve bu davranışlara karşı getirdikleri çözüm önerileri incelenmiştir. Yapılan görüşmelerde elde edilen verilerin analizi yapılarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde de sınıf öğretmenlerinin sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; %55'lik bir oranla derste söz hakkı istemeden konuşma, %52'lik bir oranla dikkat eksikliği, %41'lik bir oranla dikkat çekmeye çalışmak, %33'lük bir oranla öğrencilerin ders esnasında yemek yemeleri olduğu görülmektedir.

Araştırmada yer alan öğretmenler farklı senaryolarda farklı çözüm önerileri getirmişlerdir. Çalışma grubunda yer alan sınıf öğretmenlerinin en çok başvurdukları çözüm öneri; öğrenciyi uyarma, görmezden gelme, öğrenciyi, ceza verme, veli ile iletişime geçme, görev verme, dikkat çekici materyal hazırlama, konuyla ilgili ödevlendirme, empati kurmasına yardımcı olma, veli ile iletişime geçme, Yabancı ifade bildiğini belli etme ve dersin sonlarına doğru ödül verme olduğu görülmektedir.

Cinsiyet kategorisi incelendiğinde kadın öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışının %67'lik bir oranla derste söz hakkı istemeden konuştuğu görülürken, erkek öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı %47'lik bir oranla derste konu dışı işlerle uğraşma olduğu görülmektedir ayrıca cinsiyet kategorisi incelendiğinde kadın öğretmenler 12 farklı davranışla karşılaşırken, erkek öğretmenler 8 farklı davranışla karşılaştığı görülmektedir. Bu durum kadın öğretmenler sınıfta daha fazla istemeyen öğrenci davranışla karşılaştıklarını göstermektedir.

Tecrübe kategorisi incelendiğinde; 10 farklı istenmeyen davranış ile 1-5 yıl arası tecrübeye sahip öğretmenlerin daha fazla birbirinden farklı istenmeyen davranışla karşılaştıkları görülmektedir. Öğretmenin tecrübesi arttıkça sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışların azaldığını söyleyebiliriz.

Sınıf mevcuduna göre incelendiğinde 30'dan fazla öğrenci sayısına sahip sınıflarda 5 farklı istenmeyen davranış ile diğer sınıflara göre daha fazla istenmeyen davranış görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu durum sınıftaki öğrenci sayısının artmasının istenemeyen davranışlarında artmasına neden olabileceğini göstermektedir. Araştırmada gönüllü öğretmenlere yönetilen

sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde farklı illerdeki öğretmenlerin tam olarak aynı olmasa da benzer problemlerle karşılaştıkları görülmektedir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlere verdikleri çözüm önerilerinin benzer yönlerinin olduğu fark edilmiştir.

Yapılan araştırmada öğretmenleri yaş, tecrübe, sınıftaki öğrenci sayısı ve cinsiyet durumuna göre kategorize edildiğinde öğrencilerin göstermiş oldukları istenmeyen davranışları sergilerken öğretmenin yaşı, cinsiyeti ve tecrübesi öğrencinin yaptığı davranışı etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda araştırma sonuçları bir bütün halinde incelendiğinde; öğretmenlerin sınıfta içerisinde karşılaştıkları istenmeyen davranış kategorileri; akran zorbalığı (Saygılı & Gürşimşek, 2008); ders esnasında söz hakkı istemeden izinsiz konuşma (Balay & Sağlam, 2008; Tolunay, 2008); derse hazırlıksız gelme (Şenay, 2011); öğretmenden sonra sınıfa gelme (Dönmez & Cömert, 2009); arkadaşlarını şikâyet etme, akran zorbalığı (Çankaya & Çanakçı, 2011; Tolunay, 2008); devamsızlık, (Dönmez & Cömert, 2009; Saygılı & Gürşimşek, 2008) çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla ilgili ürettikleri çözüm önerileri de; dersi farklı etkinliklerle eğlenceli hale getirmek, öğrenciyle birebir ilgilenmek (Cummings, 2000; Çankaya & Çanakçı, 2011; Starr, 2000); uyarmak (Tolunay, 2008); okul-aile ve öğretmenin işbirliği içerisinde olmasını sağlamak (Çankaya & Çanakçı, 2011; Saygılı & Gürşimşek, 2008) ve ceza vermek (Balay, & Sağlam, 2008) araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Öneriler

Araştırma sonucunda istenmeyen davranışa çözüm olarak verilen kararın, hem öğrencinin bireysel olarak kendini geliştirmesi açısından hem de sınıf arkadaşlarına örnek olması bakımından önemiyetinin yüksek olduğu açıktır.

Öğrencilerin sergiledikleri problemler ve öğretmenlerin verdikleri çözüm önerileri dikkate alındığında, istenmeyen davranışların ortaya çıkmadan önce önlenmesi sınıf disiplini ve eğitim öğretimin verimliliği açısından oldukça önemlidir. Bu nedenden dolayı öğretmene verilecek eğitim ile karşılaşabilecekleri problemleri önceden bilmesi bu konuda alacağı önlemlerde yardımcı olacaktır. Yaşanması muhtemel problemlere karşı öğretmenlere gerek lisans döneminde gerekse iş hayatında bu konuda ayrı bir başlık altında eğitim verilmesinin elzem olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin karşılaştıkları bu problemlerde verecekleri kararlar problemin devam etmesi ya da sonlanması durumunu fazlaca etkileyecektir. Problem sergileyen öğrencilerin problemin sonucuna katlanmadan evvel problemin kaynağına inilmesi ile yaşanan problemin çözümünde verilecek olan kararın daha doğru bir şekilde alınabilmesinde etkili olacaktır.

Karşılaşılan her problem için alınacak karar sürekli ve istikrarlı olmalıdır. Bu konuda istikrar sağlanmadığı takdirde problemin tekrar etmesi olasıdır. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı problemin tekrar ortaya çıkmasını engellemek için öğretmenin verdiği karar ve sonrasında bu kararın arkasında durması aynı ve benzeri problemlerle karşılaşmayı büyük ölçüde azaltacaktır.

Kaynakça

- Ada, S.; Ünal, S. (2000). Sınıf Yönetimi. Marmara Üniversitesi. Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi: İstanbul.
- Akçadağ, T.(2009).Etkili Sınıf Yönetimi. (Editör: Kıran, H.). (5.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ataman, A. (2005). Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. (Editör: Küçükahmet, L.). (4.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydoğan, İ.(2010).Kuram ve Uygulamada Sınıf Yönetimi. (Editör: Gülşen, C.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balay, R., & Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1-24.

- Balcı, A. (2020). COVID- 19 ÖZELİNDE SALGINLARIN EĞİTİME ETKİLERİ . Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama , 3 (3)
- Başar H. (2003). Sınıf yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Boyacı, A. (2008). Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Sınıf Yönetimi. (Editör: Çelikten, M.) .(1.Baskı). Anı Yayıncılık: Ankara
- Celep, C.(2002). Sınıf Yönetimi ve Disiplini (Yenilenmiş 2.baskı). Ankara.:Anı Yayıncılık.
- Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş., & Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-27.
- Çankaya, İ., & Çanakçı, H. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Bu Davranışlarla Başa Çıkma Yolları. *Electronic Turkish Studies*, 6(2).
- Çelik, V. (2005). Sınıf Yönetimi. (3.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* , 14 (1).
- Cumming, C. (2000) *Winning Strategies for Classroom Management* .Baltimore: Association for Supervision &Curriculum Development.
- Dönmez, B., & Cömert, M. (2009). Öğretmen Adaylarının, Kendilerinin Ve Uygulama Öğretmenlerinin Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları İle Baş Etme Konusundaki Yeterliklerine İlişkin Algıları. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(2), 47-55.
- Durukan H., Öztürk, H.İ.(2005).Sınıf Yönetimi (1.baskı). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Erçikiti, U. G. (2009). İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları disiplin sorunları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. *Beykent Üniversitesi, İstanbul*.
- Gözütok, F. D. (1992). Disiplin Sağlamada Öğretmen Davranışları. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences (Jfes)*, 25(2), 703-711.
- Kitishat, A. R., & Al-Friehat, H. M. (2013). Undesirable behavior in class: Reasons and solutions. *Research Journal of Science & IT Management*, 2(5), 37-42.
- Korkmaz, İ. (2002). Sınıf Yönetimi. (Editör: Kaya, Z). (2.baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık
- Mursal, E. (2005). *İlköğretim 1. kademe 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Özdem, E. (2003). İlköğretim 1. kademesindeki öğretmenlerin sınıf disiplinine ilişkin görüşleri ve uygulamaları (Elazığ ili örneği)/The Views and applications of the elementary school class teachers on class management.
- Özdemir, İ.E.(2011). Sınıf yönetimi. (Editör: Özdemir, M.Ç.). (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Sadık, F. (2008). Sınıf Yönetimi Teori ve Pratik Uygulamalar. (Editör: Yiğit, B.). Kriter Yayınevi (1.Baskı):İstanbul
- Sadık, Ö. G. F. (2000). İlköğretim I Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10).
- Saygılı, G., & Gürşimşek, I. (2008). Sınıfta istenmeyen davranışlara ilişkin öğrenci görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23).
- Sencer, M., & Sencer, Y. (1978). *Toplumsal araştırmalarda yöntembilim*. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Starr, I. (2008) *Promoting Effective Classroom Management: In Front of the Class*: retrieved May 7, 2008
- Şenay, K. (2011). İlköğretim okulları birinci kademe görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Tolunay, A. K. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa..
- Wragg, EC ve Dooley, PA (1984). Öğretmenlik uygulaması sırasında sınıf yönetimi. *Sınıf öğretmenliği becerileri*, 21-46.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.